

Sygn. akt IV CZ 52/14

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSA Elżbieta Fijałkowska

w sprawie ze skargi pozwanego
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem
Sądu Apelacyjnego
z dnia 19 września 2012 r.,
w sprawie z powództwa G. R.
przeciwko M. W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 września 2014 r.,
zażalenia pozwanego
na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 27 lutego 2014 r.

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę powoda o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 19 września 2012 r., którym oddalona została jego apelacja od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 1 lutego 2012 r.

Sąd Apelacyjny uznał, że nie zasługiwał na podzielenie zarzut nieważności postępowania oparty na braku legitymacji czynnej powódki, występującej pod „fałszywą tożsamością”, która błędnie określiła swoje nazwisko, a następnie sprostowała jego oznaczenie i dalsze postępowanie prowadzone było z udziałem właściwie określonej strony powodowej. Okoliczności te wyjaśnione były w postępowaniu także przed Sądem drugiej instancji. Skarżący nie był pozbawiony możliwości obrony, skoro brał udział w postępowaniu i korzystał z przysługujących mu środków odwoławczych.

Pozwany nie przywołał, ani nie uprawdopodobnił istnienia dowodów lub okoliczności, które w świetle art. 403 § 2 k.p.c. mogłyby stanowić przyczynę wznowienia postępowania. Pismo Urzędu Stanu Cywilnego w L. z dnia 24 września 2013 r., dotyczące zmiany nazwiska przez powódkę decyzją z dnia 4 lipca 2013 r., zostało sporządzone po wydaniu wyroku z dnia 19 września 2012 r. Kwestia nazwiska powódki była przedmiotem rozważań przez Sądy obu instancji.

Zgłaszane przez skarżącego wnioski dowodowe w dużej mierze są tożsame z wnioskami uprzednio zgłaszanymi w postępowaniu rozpoznawczym i miały dowodzić okoliczności, które były już przedmiotem analizy Sądów.

Nie zachodziła również podstawa przewidziana w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c., w ramach której pozwany powołał się na wydanie wyroku w oparciu o fałszywe zeznania powódki, skoro za przypisywane jej przez skarżącego przestępstwo nie została skazana prawomocnym wyrokiem karnym. Nie wykazał także pozwany, że postępowanie karne jest prowadzone.

Skarżący w zażaleniu zarzucił, że bezzasadnie doszło do wydania drugiego postanowienia w przedmiocie tej samej skargi oraz przypisania mu pozycji strony

powodowej. Wbrew treści art. 410 § 1 k.p.c., Sąd dokonał merytorycznej oceny skargi o wznowienie postępowania. Podtrzymał stanowisko, że powódka posługiwała się „falszywą tożsamością”, ponieważ w pozwie swoje nazwisko określiła jako „R.”, a zatem nie miała legitymacji czynnej. Sąd nie był władny prostować jej nazwiska umieszczonego w pozwie. Tym samym pozwany nie mógł wdać się w spór i podjąć swojej obrony, co wyjaśnione zostało w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2001 r., III CZP 10/01 (OSNC 2001, nr 10, poz. 147).

Dokonanie oceny nieprzydatności powoływanych dowodów bez ich przeprowadzenia wypaczyło sens skargi o wznowienie postępowania. Istnieją okoliczności podnoszone przez skarżącego, z których nie mógł skorzystać w zakończonym postępowaniu. Decyzja Banku wydana po rozpatrzeniu skargi powódki nie była znana pozwanemu; pozyskał ją prokurator w prowadzonym śledztwie, a ma kluczowe znaczenie dla uwzględnienia skargi. Nową okolicznością jest również to, że pozwany nie był stroną umowy rachunku bankowego. Dokument umowy pomiędzy powódką i Bankiem nie był dowodem w postępowaniu rozpoznawczym, a wniosek pozwanego o zażądanie od Banku przedstawienia tego dokumentu nie został uwzględniony.

Pozwany domagał się uchylecia zaskarżonego postanowienia i orzeczenia o wznowieniu postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga pozwanego o wznowienie postępowania będąca przedmiotem zaskarżonego postanowienia skierowana została, niezgodnie z treścią art. 405 k.p.c., do wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 1 lutego 2012 r. Zaszła zatem konieczność przekazania jej Sądowi Apelacyjnemu jako właściwemu. Konieczność oceny obu skarg spowodowana została działaniem pozwanego. Tak w postanowieniu z dnia 14 stycznia 2014 r., jak i z dnia 27 lutego 2014 r. skarżący jest traktowany jako strona przeciwna w stosunku do powódki.

Skarga o wznowienie postępowania, spełniająca wymagania formalne (art. 409 k.p.c.) i opłacenia (art. 3 ust. 2 pkt 8 a u.k.s.c.), podlega badaniu, stosownie do art. 410 k.p.c., czy została wniesiona w terminie (art. 407 k.p.c.),

czy jest dopuszczalna ze względu na rodzaj orzeczenia, uprawnienie do wniesienia tego środka lub żądanie dalszego wznowienia (art. 416 k.p.c.) oraz czy została oparta na ustawowej podstawie. Niedochowanie któregokolwiek z tych warunków powoduje odrzucenie skargi. Ze względu na to, że wznowienie postępowania polega na ponownym rozpoznaniu i rozstrzygnięciu sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem co do istoty sprawy, może do niego dojść, po uczynieniu zadość warunkom formalnym oraz wykazaniu, że zachodzą określone w ustawie przyczyny. Oznacza to, że jest ono dopuszczalne tylko po wykazaniu istnienia przesłanek wskazujących na przyczyny wymienione w kodeksie postępowania cywilnego (art. 401, art. 401¹, art. 403 k.p.c.), które skarżący może powołać jako podstawę skargi.

Charakter skargi o wznowienie postępowania jako nadzwyczajnego środka, prowadzącego do wzruszenia prawomocnego orzeczenia, przemawia za ścisłą wykładnią zwrotu zawartego w art. 410 § 1 k.p.c. „oparcia skargi na ustawowej podstawie”. Wymaganie to uznaje się za spełnione, jeżeli powołana przez skarżącego podstawa odpowiada wzorcowi którejkolwiek z podstaw wznowienia, przewidzianych w art. 401 do 403 k.p.c., jeżeli rzeczywiście wystąpiła. Badanie skargi w tym kontekście na posiedzeniu niejawnym, nie ogranicza się zatem do kontroli, czy wskazane w skardze okoliczności odpowiadają ustawowym podstawom, ale obejmują również ustalenie, czy podstawa ta rzeczywiście istnieje (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2005 r., I CZ 35/12, niepubl.; z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 48; z dnia 16 maja 2007 r., IV CZ 22/07, niepubl.; z dnia 13 lutego 2009 r., II CZ 97/08, niepubl.). Na tym etapie wstępnego badania dopuszczalności skargi, wyłączona jest możliwość wkraczania w ocenę zasadności tej skargi.

Sąd Apelacyjny dokonał właściwej interpretacji zakresu kognicji przewidzianej w art. 410 § 1 k.p.c.

Skarżący nie wykazał, że w sprawie zachodzi przyczyna nieważności postępowania objęta art. 401 pkt 2 k.p.c. Powódka posiadała zdolność sądową, która stosownie do art. 64 § 1 k.p.c., jest atrybutem każdej osoby fizycznej oraz zdolność procesową, posiadając pełną zdolność do czynności prawnych, zgodnie

z art. 65 § 1 k.p.c. Nie należy do zakresu tej przyczyny nieprawidłowe oznaczenie przez powódkę w pozwie jej nazwiska. Usunięcie tej niepoprawności przez powódkę było dopuszczalne, zwłaszcza że nie było wątpliwości co do jej tożsamości. Temu celowi służyło pismo powódki z dnia 9 sierpnia 2011 r. i było ono podstawą sprostowania nazwiska powódki w postanowieniu Sądu Okręgowego z dnia 26 kwietnia 2011 r., dokonanego postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2011 r., ponieważ było niewątpliwe, że to powódka wniosła pozew. Dalsze postępowanie toczyło się z uwzględnieniem prawidłowego oznaczenia nazwiska powódki. Nie było podstaw do przyjęcia, że niepoprawność zawarta w pozwie, traktowana przez skarżącego jako „nieprawdziwa tożsamość” wypełniała podstawę wznowienia określoną w art. 401 pkt 2 k.p.c. Kwestia legitymacji procesowej należy do zagadnień materialnoprawnych.

Niesłusznie również skarżący upatrywał w niepełnym oznaczeniu nazwiska przez powódkę niemożności podjęcia obrony swoich praw. Ugruntowane zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego trafne stanowisko, że nieważność z powodu pozbawienia możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c. i art. 401 pkt 2 k.p.c.) zachodzi wtedy, gdy strona nie mogła brać udziału w postępowaniu sądowym lub jego istotnej części na skutek naruszenia przepisów postępowania przez sąd lub przeciwnika w sporze (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002 r., II CKN 399/01; z dnia 13 czerwca 2013 r., I CSK 654/12, niepublikowane; wyroki z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSP 1975, nr 3, poz. 66; z dnia 19 lipca 2012 r., II UK 336/11; z dnia 4 marca 2009 r., IV CSK 468/08; z dnia 26 czerwca 2012 r., II PK 273/11, niepublikowane). Nie doszło do takiej sytuacji w odniesieniu do pozwanego, który brał czynny udział w postępowaniu i korzystał z przysługujących mu uprawnień procesowych.

Pozbawione uzasadnionych podstaw było twierdzenie o niedopuszczalności drogi sądowej do rozpoznania powództwa, w którym nazwisko powódki nie było właściwie oznaczone, niezależnie od tego, że art. 401 k.p.c. nie obejmuje przyczyny wznowienia wskazanej w art. 379 pkt 1 k.p.c. Podkreślenia wymaga również i to, że postanowieniem z dnia 19 czerwca 2013 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej

pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 września 2012 r., co oznacza, że nie stwierdził istnienia przyczyn nieważności postępowania przed tym Sądem.

Kwestia związana z powództwem określonym przez skarżącego jako wzajemne nie ma znaczenia dla oceny dopuszczalności wznowienia postępowania, skoro nie było ono objęte zaskarżonym rozstrzygnięciem.

Do istoty przyczyny, przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c., należy wykazanie, że doszło do wykrycia nowych okoliczności lub środków dowodowych, które istniały w toku poprzedniego postępowania, ale nie zostały powołane, niemożliwości skorzystania z nich przez skarżącego w postępowaniu rozpoznawczym oraz możliwości ich wpływu na wynik sprawy. Chodzi zatem o konkretne okoliczności lub dowody, które obiektywnie były niemożliwe do ujawnienia przez skarżącego. Nie może to być środek, który nawet gdyby został przedstawiony w poprzedniej sprawie, to nie mógłby mieć wpływu na wynik tej sprawy. Środki dowodowe powstałe po uprawomocnieniu się orzeczenia nie są objęte zakresem art. 403 § 2 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 601/09; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 maja 1968 r., I CO 1/68, OSNCP 1969, Nr 2, poz. 36; z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, niepubl.; z dnia 17 stycznia 2001 r., IV CKN 1515/00, niepubl.; z dnia 12 lutego 2004 r., V CZ 158/03, niepubl.; z dnia 4 marca 2005 r., III CZ 134/04, niepubl.; wyrok z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 601/09, niepubl.; z dnia 10 października 2012 r., I CZ 104/12, niepubl.; z dnia 4 grudnia 2013 r., II CZ 81/13, niepubl.; z dnia 16 stycznia 2014 r., IV CZ 104/13, niepubl.).

Wnioski pozwanego nie spełniają tych wymagań. Dokumenty dotyczące umowy rachunku bankowego, treści udzielonego pełnomocnictwa, czy odpowiedzi Banku na skargę powódki, obiektywnie oceniając, mogły być przez niego powołane jako dowody, a ich przydatność dla rozstrzygnięcia sporu podlegała ocenie Sądu.

Do powołania podstawy objętej art. 401 § 1 pkt 2 k.p.c. wymagane było, zgodnie z art. 404 k.p.c., przedstawienie prawomocnego wyroku skazującego za popełnienie przestępstwa albo przyczyn niemożności wszczęcia go lub umorzenia z powodu braku dowodów, czego skarżący nie przedstawił.

Z powyższych względów zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.